

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕРАПЕВТИЧНОГО АЛЬЯНСУ У ЛІКАРІВ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ У МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ПСИХОНЕВРОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Л. Ф. Шестопалова, В. А. Кожевнікова, О. О. Бородавко
ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології
АМН України», м. Харків

Ключові слова: терапевтичний альянс, медичний заклад психоневрологічного профілю, реабілітація, лікувальний процес, лікарі

В теперішній час лікувально-реабілітаційний процес в психіатрії та неврології незалежно від його конкретного змісту і специфіки є не тільки медичним, але і складним психосоціальним процесом. В цьому контексті набуває особливої важливості необхідність враховувати значущі психологічні характеристики всіх учасників лікувального процесу, в тому числі особливості взаємовідносин та взаємодій лікаря і пацієнта. Тому однією з актуальних задач є дослідження терапевтичного альянсу (ТА), якість якого значною мірою впливає на успішність всього лікувально-реабілітаційного процесу.

У дослідженні застосовували авторську методику для оцінки типу ТА, а також анкету, спрямовану на вивчення відносин «лікар — пацієнт».

Обстежено 28 лікарів, з них 13 неврологів та 15 психіатрів.

У результаті дослідження було визначено основні типи терапевтичного альянсу, а саме — партнерський, регламентуючий, емпатійний та формальний. Показано, що за оцінками як неврологів, так і психіатрів в характері стосунків «лікар — пацієнт» домінують риси партнерського (79,55 ± 16,42 та 84,28 ± 16,11 балів) та регламентуючого (75,55 ± 12,40 і 70,78 ± 16,18) типів терапевтичного альянсу. Слід зазначити, що риси емпатійного типу ТА переважають у психіатрів (69,00 ± 12,42) порівняно з неврологами (60,07 ± 11,15), $p < 0,05$.

На наш погляд, терапевтичний альянс — динамічна, складноорганізована система міжособистісних взаємовідносин та взаємодій лікаря і пацієнта, що складається в ході лікувально-реабілітаційного процесу та впливає на його ефективність і включає поведінкову, мотиваційну та емоційну складові. В структурі ТА лікарів більш сформованою є поведінкова складова, тобто як неврологи, так і психіатри більш схильні до власної поведінкової активності в спілкуванні з хворими. Однак на рівні установок лікарі припускають можливість власної активності хворих в умовах лікувального процесу. Показники емоційної складової ТА свідчать, що в стосунках з пацієнтами лікарі рівною мірою переживають як позитивні, так і негативні емоції.

Таким чином, за оцінками всіх лікарів, що працюють в медичному закладі психоневрологічного профілю, у терапевтичному альянсі переважають риси партнерського та регламентуючого типів. В стосунках з пацієнтами для лікарів характерна висока власна поведінкова активність, а також широкий діапазон емоційного реагування.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРАПЕВТИЧНОГО АЛЬЯНСУ ЗА ОЦІНКАМИ ХВОРИХ НА ОСНОВНІ НЕВРОЛОГІЧНІ ТА ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ

Л. Ф. Шестопалова, В. А. Кожевнікова, О. О. Бородавко
ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології
АМН України», м. Харків

Ключові слова: терапевтичний альянс, медичний заклад психоневрологічного профілю, реабілітація, лікувальний процес, хворі

На сучасному етапі розвитку медицини необхідно розглядати хворого не тільки як суб'єкта хвороби, але і як суб'єкта лікувального процесу, що бере участь в ньому, переживає його і впливає на його ефективність. Необхідним є новий погляд на реалії психологічних процесів, які

відбуваються під час лікування. Тому однією з актуальних задач сучасної медичної психології є дослідження та оптимізація психологічних факторів лікувального процесу, зокрема терапевтичного альянсу (ТА).

У дослідженні застосовували авторську методику для оцінки типу ТА, а також анкету, спрямовану на вивчення відносин «лікар — пацієнт».

Було обстежено 35 хворих, з них 19 на неврологічні розлади (НР) та 16 хворих на психічні розлади (ПР).

Визначено основні типи терапевтичного альянсу, а саме — партнерський, регламентуючий, емпатійний та формальний. За результатами дослідження, хворі оцінюють терапевтичний альянс з лікарем переважно як партнерський, причому дана оцінка достовірно переважає у хворих на психічні розлади (75,00 ± 30,89 балів та 93,33 ± 10,32 відповідно ($p < 0,05$)). В найменшому ступені хворі відмічали риси формального типу ТА у відносинах «лікар — пацієнт», однак у хворих на ПР дана оцінка зустрічається достовірно частіше в порівнянні з хворими на НР (28,33 ± 19,92 та 43,33 ± 19,66 відповідно ($p < 0,05$)).

На наш погляд, терапевтичний альянс є складною системою взаємовідносин та взаємодій лікаря і пацієнта в лікувально-реабілітаційному процесі, що впливає на його ефективність і включає поведінкову, мотиваційну та емоційну складові. В структурі ТА у хворих на ПР поведінкова складова є достовірно менш вираженою у порівнянні з хворими на НР (42,00 ± 18,35 та 61,76 ± 21,84 відповідно ($p < 0,05$)), тобто в стосунках з лікарем хворі на психічні розлади більшою мірою проявляють пасивність, очікуючи активної поведінки і допомоги від лікаря. Установки на активну поведінку в ході лікувального процесу також дещо переважають у хворих на НР. Показники емоційної складової ТА свідчать, що в стосунках з лікарями всі хворі проявляють як позитивні, так і негативні емоційні реакції.

Визначено, що в усіх хворих існує позитивна кореляція між емоційною та поведінковою складовою ТА ($r = 0,665$, $p < 0,01$), тобто чим більш емоційно позитивними є стосунки з лікарем, тим активніше в процесі лікування поводяться пацієнти. Також зі збільшенням кількості госпіталізацій у хворих спостерігається тенденція до підвищення мотивації власної активної поведінки в рамках стосунків «лікар — пацієнт» ($r = 0,467$, $p < 0,05$).

Таким чином, за оцінками хворих на основні неврологічні та психічні розлади в стосунках «лікар — пацієнт» мають місце ознаки всіх типів терапевтичного альянсу, проте в цілому переважають риси партнерського типу. В ході лікувального процесу для всіх груп хворих характерним є середній рівень власної поведінкової активності в стосунках з лікарем в сполученні з емоційними реакціями як позитивного, так і негативного спектра.

СЕСУАЛЬНА ДИСФУНКЦІЯ ТА СІМЕЙНА ДЕЗАДАПТАЦІЯ У ЧОЛОВІКІВ З ЕПІЛЕПТИЧНОЮ ХВОРОБОЮ

В. В. Шиндер

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»,
м. Полтава

Ключові слова: сексуальна дисфункція, сімейна дезадаптація, епілепсія

Епілепсія та епілептичні синдроми є одними з найпоширеніших захворювань в клініці психіатричного та неврологічного профілю, що призводять до розвитку сексуальної дисфункції, знижують якість життя, спричиняють соціальну дезадаптацію та дисгармонію подружнього життя.

На сьогодні спектр проявів епілепсії активно досліджується фахівцями, що дозволило розширити розуміння цієї хвороби як проблеми.

Метою нашої роботи було дослідження рівня сімейної дезадаптації у чоловіків з епілепсією.